

NYKYAJAN MONOPOLIKAPITALISMIN TENDENSSEISTÄ JA NÄKÖALOISTA*

Mitä voidaan marxilais-leniniläisen erittelyn pohjalla sanoa nykyajan kapitalismin näköaloista ja historiallisista kehitystendensseistä? Marxismi-leninismi ei suhtaudu kaavamaisesti tähän kysymykseen. Se ei ummista silmiään näkemästä niitä muutoksia, jotka tosiasiallisesti ovat käynnissä kapitalistisen järjestelmän uumenissa. Mutta kun nykyiset revisionistit, oikeistososialidemokraatit ja muut naamioituneet kapitalismin puolustajat yrittävät tulkita näitä muutoksia siinä hengessä, että nykyajan kapitalismi ei mukana enää olekaan »oikeata» kapitalismia, vaan jonkinlainen kapitalismin ja sosialismin sekamuoto tai eräänlainen tähän saakka tuntematon edistyksellinen järjestelmä, joka on siirtymässä sosialismiin, niin me marxilaiset-leniniläiset sanomme heille päättävästi: seis, herrat silmäkääntäjät! Kapitalismi on kapitalismia ja tulee olemaan kapitalismia aina sosialistiseen vallankumoukseen saakka. Marxilaisen teorian perusajatuksia kapitalistisen riistojärjestelmän olemuksesta pysyvät täysin voimassa, kunnes maassa tapahtuu vallansiirto kapitalistiluokalta työväenluokalle. Mutta tämä periaatteellinen kanta ei estä meitä kiinnittämästä huomiota niihin muutoksiin, jotka meidän vuosisatamme kapitalismi on kokenut 19. vuosisadan kapitalismiin verraten. 20. vuosisadan alussa tuo yhteiskuntajärjestelmä astui kehityksensä uuteen, imperialistiseen vaiheeseen. Kehittäessään edelleen Marxin oppia nerokas marxilainen Lenin loi silloin tämän kapitalismin uuden vaiheen, monopolistisen kapita-

* Esitelmästä, jonka O. W. Kuusinen piti teoreettisessa konferenssissa Berliinissä Saksan Sosialistisen Yhtenäisyyspuolueen Keskuskomitean pyynnöstä. *Toim. huom.*

lismien vaiheen, moitteettoman täsmällisen teorian, ja koko myöhempi historian kulku on vahvistanut tämän teorian täysin oikeaksi.

Ensimmäisen maailmansodan vuosina ilmaantui merkkejä siitä, että monopolikapitalismi alkaa saada uusia muotoja, joissa monopolien voima yhtyy valtion voimaan valtion alistuessa suurimpien monopolien määräysvaltaan. Vaikka nämä olivat siihen aikaan vasta ensimmäisiä valtiomonopolistisen kapitalismin ilmenemismuotoja, kehitti Lenin jo silloin, vuonna 1917, imperialismin luonnehdintaa edelleen tähdentäen, että imperialismi ei ole ainoastaan jättiläismonopolien aikakautta, vaan se on »...*monopolistisen kapitalismin valtiomonopolistiseksi kapitalismiksi muuttumisen aikakautta.*...» (Kursivointi minun. — O. K.).

Se minkä Lenin näki ennakoita, on nyt toteutunut muodossa tai toisessa kaikissa monopolikapitalismin maissa. Te, Saksan työväenluokan edustajat, olette tutustuneet valtiomonopolistiseen kapitalismiin aikaisemmin kuin kukaan muu ja teillä on ollut täysi mahdollisuus vakuuttua siitä, kuinka vapaa se on kaikista edistyksellisistä ja varsinkin sosialistisista »lisäkkeistä». Kysymys on siitä yhteiskunta- ja talousjärjestelmästä, joka pääsi voitolle hitleriläiskomennon aikana.

Kuten tiedätte, siihen aikaan saatettiin Saksassa finanssiharvainvallan yhteensulautuminen valtiiovallan kanssa äärimmilleen. Jokainen suuri kapitalisti sai omassa liikeyrityksessään valtiiovallan edustajan oikeudet. Valtion elimet, joissa oli mukana suurpääoman edustajia, johtivat kokonaisia talouden aloja. Valtiosta tuli pääoman jatkuvan yhteenkokoamisen välikappale. Säädettiin lakeja kaikkien pienten osakeyhtiöiden lopettamisesta ja niiden liittämistä suuriin konserneihin. Fasistinen valtio kukisti petomaisesti työtätekevien monopoleille tekemän vastarinnan, löi hajalle työväenluokan ammatilliset järjestöt ja poliittiset puolueet. Valtiomonopolistinen kapitalismi näytti täten rosvoonnamansa sen kaikessa inhottavuudessa, osoitti, kuinka pitkälle se voi mennä, kun työtätekevät eivät pysty asettamaan salpaa sen ahneudelle.

Toinen maailmansota joudutti vieläkin enemmän monopolipääoman muuttumista valtiomonopolistiseksi, se näytti toteen, että sellainen on kehityksen pääasiallinen tendenssi kaikissa imperialistisissa maissa.

Tämä ei tietenkään merkitse, että valtiomonopolistinen

kapitalismi esiintyy aina ja kaikkialla täsmälleen samoissa muodoissa kuin hitleriläisessä Saksassa. On otettava huomioon sekin, ettei valtiomonopolistinen kapitalismi voi missään maassa ottaa haltuunsa ja muuttaa toiseksi kaikkia talouselämän renkaita. Sen rinnalla, kuten yleensäkin monopolikapitalismin rinnalla, on edelleenkin olemassa myös monopolisoimattomia, keskikokoisia ja pieniä liikeyrityksiä, kaupungin ja maaseudun pikkuporvaristo säilyy suuremmassa tai pienemmässä määrin. Valtiomonopolistisen kapitalismin kasvu on kuitenkin se uusi ja tärkeä ilmiö nykyajan kapitalismissa, jonka tutkimiseen on kiinnitettävä erikoista huomiota.

Miksi valtiomonopolistinen kapitalismi on sitten kehitynyt näin huomattavasti viime vuosikymmenien aikana? Ensiksikin siksi, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut suurimmille monopolille hitonmoisen tuottavaksi asiaksi, kaikkein tehokkaimmaksi keinoksi nykeä koko yhteiskuntaa, koko kansaa. Mutta se ei ole ainoa syy. Toinen, vähintään yhtä tärkeä syy on se, että valtiomonopolistinen kapitalismi on osoittautunut ainoaksi keinoksi, jolla monopolien järkkynyt herruus voidaan säilyttää. Alussa se oli tavallaan »hätäkeino», johon turvauduttiin sota-aikana sekä vaikeimpien taloudellisten ja poliittisten pulien aikana ja josta niiden päätyttyä vähitellen luovuttiin. Nyt sitä vastoin ei imperialistinen porvaristo kykene enää suhteellisen normaaleinakaan kausina hallitsemaan ilman valtiomonopolistista kapitalismia. Tämä johtuu kapitalistisen järjestelmän yleisen pulan syvenemisestä, kapitalismin jatkuvasta rappeutumisesta ja sen sisäisten — taloudellisten, poliittisten ja ideologisten — voimien heikkenemisestä. Imperialistinen porvaristo yrittää valtiomonopolistisen kapitalismin avulla hidastaa tätä sisäisen rappeutumisen prosessia ja jatkaa herruutensa päiviä. Asettaessamme siis kysymyksen kapitalistisen järjestelmän näköaloista meidän on ennen kaikkea selvitettävä, mitä valtiomonopolistinen kapitalismi sille antaa ja miten kestävä tämä tuki voi olla.

Tähän voidaan varmuudella vastata, että kapitalismin perusristiriitoja ei tätä tietä milloinkaan ratkaista, sillä valtiomonopolistinen kapitalismi kykenee loppujen lopuksi vain kärjistämään niitä.

Itse asiassa olemme sen kiistattoman tosiasian edessä, että tuotantovoimien kehitys ja tuotannon yhteiskunnallinen luonne vaatimalla vaativat yksityisen omistuksen, yksi-

tyisen omistusmuodon korvaamista yhteiskunnallisella. Valtiomonopolistinen kapitalismi ei päästä näitä yhteiskunnallisen kehityksen objektiivisia vaatimuksia oikeuksiinsa. Eikä siinä kaikki: se merkitsee todellisuudessa vain entistä suurempaa tuotantovälineiden keskittymistä harvojen suurimpien monopolien käsiin, jotka alistavat valtion määräysvaltaansa ja käyttävät sitä saalistustarkoituksiinsa turvautuen muun muassa sellaiseen ihmiskunnalle vaaralliseen menetelmään kuin talouselämän militarisointiin ja sitä tietä kansallistulon uudelleen jakoon omaksi hyödykseen. Tässä meillä on siis täysi syy puhua kapitalismin perusristiriidan — tuotannon yhteiskunnallisen luonteen ja työn tulosten yksityisen omistustavan välisen ristiriidan — edelleen kärjistymisestä eikä sen heikkenemisestä.

Reaalinen todellisuus ei näin ollen anna minkäänlaista perustetta väitteelle valtiomonopolistisesta kapitalismista jonkinlaisena luokkien ulko- ja yläpuolella olevana yhteiskuntana, jossa kaikki Kruppista ja Rockefellerista alkaen viimeiseen työttömään saakka tulevat yhtäläillä ravituiksi ja huolletuiksi. Ja juuri tällaista väärää nuottia veisaa itsepintaisesti pääoman julkisten ja salaisten puolustajien moniääninen kuoro. Kapitalismin kehityksessä, varsinkin valtiomonopolistisen kapitalismin olosuhteissa ilmenevät uudet tendenssit eivät todellisuudessa johda luokkavastakohtien ja luokkataistelun sammumiseen, vaan päinvastoin niiden kärjistymiseen. Pysähdymme koskettelemaan tätä kysymystä yksityiskohtaisemmin.

Luokkavastakohtien pohjan, kuten tiedetään, muodostavat eri luokkien taloudelliset perusedut. Tosiasiat osoittavat meille vakuuttavasti, että sitä mukaa kuin kapitalismi kehittyy, luokkavastakohtat kärjistyvät yhä enemmän. Tämä koskee ennen muuta kapitalistisen yhteiskunnan perusluokkien, työväenluokan ja hallitsevan porvariston välistä ristiriitaa.

Sitä mukaa kuin kapitalismin yleinen kriisi kärjistyy ja pääoma keskittyy edelleen valtavassa määrin pienen monopolistiryhmän käsiin, lisääntyy väistämättömästi työväenluokan riisto ja sen asema huononee. Tämä ilmenee ennen kaikkea työn voimaperäistämisen ennen näkemättömässä lisääntymisessä ja siitä johtuvassa työtapaturmien ja liikarasituksen aiheuttamien sairastumisten lisääntymisessä sekä työmiehen elimistön entistä nopeammassa kulumisessa ja hänen työkuuntoisuuskautensa lyhenemisessä.

Viime vuosikymmeninä eräissä porvarillisissa maissa havaittavissa ollut nimellispalkan kasvu on tehty mitättömäksi alentamalla rahan arvoa sekä korottamalla veroja ja asunnonvuokraa. Tämä prosessi on tyypillistä valtiomonopolistiselle kapitalismille, sillä verot ja inflaatio ovat niitä alituisia keinoja, joiden avulla valtio jakaa uudelleen tulot monopolien hyväksi. On siis täysi syy olettaa, että kapitalismin jatkuva kehittyminen valtiomonopolistisilla raiteilla ei pysähdytä tätä prosessia, vaan pikemminkin voimistaa sitä.

Toisaalta on otettava huomioon, että kapitalismin kehityessä työpalkka jää yhä enemmän jälkeen työvoiman arvosta, joka, kuten tiedetään, määräytyy työvoiman säilyttämiseen ja työmiehen perheen ylläpitoon välttämättömien menojen mukaan. Nämä menot taas kasvavat alituisesti. Miksi?

Ensiksikin sen samaisen työn voimaperäistämisen johdosta: mitä suurempia ponnistuksia työ vaatii, sitä suurempia ovat työmiehen voimien palauttamiseen, lääkintään yms. tarvittavat menot.

Toiseksi työmiehen ja hänen perheensä historiallisesti määräytyvien tarpeiden muuttumisen johdosta. Esimerkiksi kaupunkien kasvu johtaa uuden menoerän — liikennekustannusten — ilmaantumiseen. Työmiesten vaimojen ja äitien hakeutuminen ansiotyöhön suurentaa tosin jonkin verran perheen budjettia, mutta aiheuttaa samalla lisämenoja: kotitaloustyötä helpottaviin laitteisiin ja koneisiin, puolivalmisteisiin ruokatarvikkeihin, ateriointiin ravintoloissa ja kahviloissa. Nykyaikainen teollisuus tarvitsee entistä suuremman koulutuksen saaneita työntekijöitä, mikä tekee myös entistä raskaammaksi lasten kasvatuksesta aiheutuvan vanhempien taakan.

Tämä on osoitettavissa numeroilla. Esimerkiksi Yhdysvalloissa keskipalkka jalostusteollisuudessa alitti vuonna 1944 nelihenkisen perheen toimeentulominimin 19 prosentilla, mutta vuonna 1958 29 prosentilla. Länsi-Saksassa laskettiin vuonna 1955 nelihenkisen perheen toimeentulominimi 445 markaksi kuukaudessa, mutta noin 70 prosenttia työläisistä ansaitsi alle toimeentulominimin. Taipumus työpalkan jälkeenjäämiseen työvoiman kasvavasta arvosta vaikuttaa kapitalismin vallitessa epäilemättä tulevaisuudessaikin.

Voimme todeta myös sen, että *joukkotyöttömyys* muo-

dostuu monopolikapitalismin maiden työväenluokalle yhä pelottavammaksi vitsaukseksi. Tekninen edistys näissä maissa synnyttää kroonista työttömyyttä normaaleinakin kausina eikä vain pulavuosina. Tätä työttömyyttä nimitetään usein teknologiseksi. Ja aivan perusteettomasti. Sillä itse asiassa se on sosiaalista, eikä tekniikalla, teknologialla ole sen kanssa mitään tekemistä. Tekninen edistys voi aiheuttaa sellaisia vitsauksia vain olosuhteissa, joissa se palvelee riistäjien rikastumispyyteitä. Sosialismin oloissa tekniikan ja tieteen kehitys helpottaa työtätekevän ihmisen asemaa, se johtaa vähitellen tuottajien runsauden luomiseen, työpäivän lyhentämiseen jne.

Kaikki tämä todistaa vain sitä, että kapitalismille luonteenomainen *työväenluokan aseman huononemisen tendenssi* tulee edelleenkin vaikuttamaan armottomasti.

Tosin joissakin kapitalistisissa maissa ovat työläiset tai työväenluokan erinäiset kerrokset saaneet viimeisten 10—15 vuoden aikana tiettyä parannusta asemaansa. Se ei kuitenkaan ole johtunut siitä, että kapitalismi olisi muuttunut, vaan ainoastaan siitä, että työläiset ovat oppineet taistelemaan tehokkaammin taloudellisten etujensa puolesta ja maailmassa ovat muodostuneet suotuisimmat edellytykset tälle taistelulle, ennen muuta se on sosialististen maiden menestysten ansiota. Nämä tekijät vaikuttavat epäilemättä tulevaisuudessakin. Kuten itsekin ymmärrätte, ne eivät ole suinkaan todisteena työn ja pääoman etujen lähenevästä »sopu-soinnusta», »luokkarauhasta», vaan päinvastoin ne ovat kasvavien ristiriitojen ja voimistuvan luokkataistelun ilmaus.

* * *

Sellainen on asiaintila työväenluokan osalta.

Sitä mukaa kuin kapitalismi kehittyy, se käy yhä sietämättömämmäksi toisillekin yhteiskuntaluokille ja -kerroksille.

Talopoikaisto on monopolistisen porvariston ikeen alla jopa niissäkin maissa, joissa ei ole huomattavia feodalismiin jäänteitä. Monopolistinen porvaristo käyttää pieniä maalaisäntiä vastaan muitakin aseita kuin kilpailua. Se pyrkii tietoisesti saattamaan heidät häviöön tai syrjäytetyksi käyttäen yhä useammin määräysvallassaan olevaa valtiota tähän tarkoitukseen. Päätelkää itse: vuosien 1949 ja 1958

välisenä aikana Länsi-Saksassa joutui häviöön yli 200 000 talonpoikaisperhettä. Farmien lukumäärä väheni Yhdysvalloissa vuosien 1940—1954 aikana 1 315 000:lla.

Samanlaisessa asemassa on myös suuri osa *kaupunkien pikkuporvaristoa*, käsityöläisiä, kotiteollisuudenharjoittajia, pikkukauppiaita jne. Hyvin usein pikkuporvariston edustajat säilyttävät näennäisen itsenäisyytensä vain siinä harhautuvassa toivossa, että tulee aika, jolloin hekin pääsevät nousemaan. Se paneekin heidät tarrautumaan epätoivon vimmalla pikkuverstaaseensa tai puotiinsa, sitäkin suuremmalla syyllä, kun kapitalismin oloissa ei tavallisesti ole kovinkaan helppoa saada työtä tehtaassa tai toimistossa. Jopa pienet ja keskisuuret kapitalistitkin pikkuporvaristosta puhumattakaan tuntevat yhä voimakkaammin monopolien ja niiden käskyvallan alaisen valtion ikeen.

Myös *toimihenkilöt* valtaosaltaan menettävät täydellisesti aikaisemman etuoikeutetun asemansa sitä mukaa kuin heidän lukumääränsä kasvaa. Kun toimihenkilön keskipalkka Yhdysvalloissa vuonna 1890 oli lähes kaksinkertainen työmiehen keskipalkkaan verraten, niin vuonna 1920 oli tämä erotus supistunut 65 prosenttiin, ja vuonna 1952 oli toimihenkilön keskipalkka vain 96 prosenttia työmiehen keskipalkasta. Useissa kapitalistisissa maissa opettajat, monet tieteellisen työn tekijät ja monien muiden ammattialojen edustajat saavat aivan mitätöntä palkkaa työstään.

Sitä paitsi *sivistyneistö* kokee erittäin raskaasti itsenäisyytensä menetyksen. Niin sanotut vapaat ammatit lakkaavat yhä suuremmassa määrin olemasta vapaita, sillä yhä suurempi osa henkisen työn tekijöistä siirtyy palkkatyöhön, ts. joutuu niiden joukkoon, joita kapitalistiset yhtymät välittömästi riistävät. Tämä johtaa paitsi sivistyneistön ammatillisen toiminnan vapauden rajoittamiseen, kun se pakotetaan palvelemaan monopolistikoplan alhaisia etupyyteitä, myös painostavan poliittisen valvonnan tiukkenemiseen.

Rinnan porvarillisen yhteiskunnan perusluokkaristiriidan, kapitalistien ja työläisten välisen ristiriidan kanssa syvenee ja kärjistyy myös se ristiriita, joka on olemassa pienen valtiosta määräävän ja sen avulla yhteiskuntaa ryöväävän monopoliryhmän ja kaikkien muiden kansankerrosten välillä. Molempia näitä ristiriitoja kärjistää se, että imperialistisen porvariston pakkovalta aiheuttaa ta-
loudellisten rasitusten lisäksi myös vakavia poliittisia rasi-

tuksia, ennen kaikkea sodan vaaran, voimistuvan taantumuksen ja fasismin uhkan.

Meillä on näin ollen täysi syy tehdä se johtopäätös, että kapitalismin kehitys luo objektiiviset edellytykset luokkataistelun jatkuvalle kärjistymiselle ja laajenemiselle.

Historian kokemus osoittaa, että tuollaisten edellytysten karttuminen ei tietytikään johda automaattisesti sorrettujen taistelun voimistumiseen riistäjiä vastaan. Tiedämme, että työväenliike, samoin kuin muidenkin työtätekevien kansankerrosten monopoleja vastaan suuntautuva vastarinta, kehittyy epätasaisesti ja jää usein suurestikin jälkeen proletariaatin ja kaikkien työtätekevien luokkatehtävistä. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että monopolit voimistavat poliittista painostusta käyttäen yhä laajemmassa mitassa käskettävissään olevaa valtiokoneistoa työväenliikkeen sortamiseen. Oikeistososialisteihin ja oikeistolaisimpiin ammattiyhdistysjohtajiin nojautuvan hallitsevan porvariston onnistuu yhä vieläkin monissa maissa hajottaa työväenliikkeen rivejä, yllyttää sen eri osastoja toisiaan vastaan ja siten kääntää niiden huomio pois taistelusta sosialismin puolesta. Monopoliyhtymät ovat kaikissa kehittyneissä kapitalistisissa maissa luoneet koneiston, joka valvoo ammatillisten järjestöjen toimintaa ja säätelee pakollisesti työsuhteita. Ne käyttävät yhä laajemmassa mitassa sellaisia menetelmiä työläisten vainoamiseksi kuin »mustien listojen» laatimista, »tehdaspoliisin» muodostamista jne. Jopa niissäkin porvarillisissa maissa, joissa demokratiaa ei ole virallisesti hävitetty, on tavallinen lakko useinkin suurta uhrautuvaisuutta ja sankaruutta vaativa asia.

Mutta tuo monopolistisen porvariston käytäntö ei ole voinut poistaa luokkataistelun perussyötä, työn ja pääoman välistä vastakohtaa, eikä itse taisteluakaan. Eivätkö sitä todista esimerkiksi sellaiset tosiasiat kuin monia kuukausia kestänyt terästyöläisten lakko Yhdysvalloissa tahi Ruhrin kaivostyöläisten taistelu oikeuksiensa ja etujensa puolesta? Sielläkin, missä monopolien onnistuu terrorin ja väkivallan avulla jonkin aikaa estää avoimet luokkataistelun ilmaukset, saavat ne vain painetuksi työtätekevien luokkavihan pinnan alle, ja se, kuten historian kokemus osoittaa, johtaa vain tulenarkojen ainesten karttumiseen ja voi jonakin kauniina päivänä aiheuttaa hyvin voimakkaan räjähdysten.

Työläiset ja muut sorretut kansankerrokset tekevät tu-

levaisuudessa epäilemättä yhä tehokkaampaa ja voimakkaampaa vastarintaa kapitalistisille monopoleille. Tai ehkä me kommunistit pidämme todellisuutena omia toiveitamme tehdessämme tämän johtopäätöksen? Ei, toverit, meillä on täysi syy olla vakuuttuneita siitä, että tämä johtopäätös on oikea.

Ensiksikin tiedämme, että kapitalismin jatkuva kehitys työntää yhä laajempia joukkoja taisteluun monopolien sortoa vastaan ja tuo työtätekeville entistä runsaampaa poliittista kokemusta.

Toiseksi tiedämme, että sellaisen taistelun voimistamista tulee edistämään myös sosialistisen maailman jatkuva kehitys, sen yhä ilmeisemmät menestykset rauhanomaisessa kilpailussa kapitalismin kanssa. Niin kauan kuin kapitalistinen järjestelmä oli planeetallamme ainoa, oli verraten helppoa johtaa työtätekeviä harhaan, selittää ihmisten hätä ja puute milloin mistäkin johtuviksi — sepitellyistä liikaväestön »laeista», ihmisluonteesta, jopa ihmisten »synneistäkin» johtuviksi. Tuollaisiin juttuihin uskova ihminen ei tietenkään kyennyt tekemään vastarintaa sortajilleen eikä taistelemaan paremmasta elämästä, vaan meni ripittäytymään tai vaipui murheissaan mietiskelemään sitä edesvas-tuuttomuutta, jolla ihmiset siittäivät kaltaisiaan.

Asiaintila muuttui, kun kapitalismin rinnalle ilmaantui ja alkoi kehittyä *sosialismi*. Nyt ovat miljoonat ihmiset kaikkialla maailmassa alkaneet jännittyneinä ja tarkkaavaisina seurata, mitä tämä uusi yhteiskuntajärjestelmä antaa tavalliselle rivi-ihmiselle. Ja mitä suurempia menestyksiä sosialistiset maat saavuttavat, sitä ilmeisemmän kapitalisminvastaisen luonteen saa laajojen kansanjoukkojen tyyty-mättömyys imperialistisissa maissa. Sosialismi ei tosin tietyn ajanjakson kuluessa voinut täydellisesti osoittaa kaikkia etuisuuksiaan yhteiskuntajärjestelmänä. Niinpä porvaristo saattoi keinotella vertailemalla toisiinsa elintasoja vielä äskettäin puolifeodaalisena olleessa Kiinassa ja Yhdysvalloissa tai Ruotsissa, joka Napoleonin ajoista lähtien ei ole käynyt sotia, ja sodan hävittämässä Puolassa. Tuollainen keinottelu ei kuitenkaan voi vaikuttaa pitkälti asioita tuntemattomiin ihmisiin, vaan se menettää kaiken tehonsa.

Ei ole enää kaukana se aika, jolloin Neuvostoliiton työtätekevillä tulee olemaan lyhin työpäivä ja lyhin työviikko maailmassa. Kuluu vielä joitakin vuosia, ja heillä tulee olemaan maailman korkein elintaso. Myös kansandemokra-

tian maat saavuttavat tässä suhteessa valtavia menestyksiä. Niinpä Saksan Sosialistinen Yhtenäisyyspuolue asetti viime edustajakokouksessaan maanne tehtäväksi saavuttaa ja ohittaa Länsi-Saksa lähivuosina kaikkien tärkeiden tuotteiden kulutuksessa henkeä kohti. En epäile, etteikö tämä tehtävä tule menestyksellisesti ratkaistuksi. Sosialismin ja kommunismin rakennustyön kulussa sosialistiset maat saavuttavat ratkaisevia menestyksiä myös kulttuurirakennustyössä, tiedeessä, sosialistisen demokratian kehittämisessä, taistelussa uusien, humanisten, todella kommunististen suhteiden puolesta ihmisten kesken, heidän jokapäiväisen elämänsä ja tajuntansa vapauttamiseksi kaikista kapitalistisen menneisyyden jäänteistä.

Kaikki tämä osoittaa havainnollisesti ja käsitettävästi myös porvarillisten maiden työtätekeville, millaisia teitä on kuljettava taisteltaessa hyvinvoinnin, onnellisen, vapaan ja kulttuurivaatimuksia vastaavan elämän puolesta, sellaisen elämän puolesta, joka on todella ihmisen — luonnon korkeimman olennon — arvoista.

* *
*

Maailmassa nyt ja vastaisuudessa tapahtuvat muutokset eivät ainoastaan voimista kaikkien työtätekevien, yhä laajempien yhteiskuntakerrosten pyrkimystä sosialismiin, vaan avaavat myös paljon uusia teitä ja mahdollisuuksia kapitalismista sosialismiin siirtymiselle.

Näiden teiden näkeminen ajallaan ja näiden mahdollisuuksien huomioon ottaminen on tärkeä tehtävä työväenluokan puolueille, jotka taistelevat sosialismin puolesta todenteolla eivätkä vain sanoissa. Viime vuosina on marxismi-leninismi saanut tässä suhteessa melko paljon aikaan. Niinpä useiden maiden marxilaiset-leniniläiset ovat ottaneet huomattavia askeleita yleistääkseen sitä uutta, mikä ilmenee nykyajan *yleisdemokraattisissa liikkeissä* ja niiden suhteessa sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Näitä kysymyksiä on valaistu kirjassamme »Marxismin-leninismien perusteet», joka ilmestyy kohdakkoin saksan-, ranskan- ja englanminkielisinä käännöksinä. Siksi koskettelen niitä tässä vain hyvin lyhyesti. Kapitalismin nykyinen vaihe tuo esiin erilaisia demokraattisia liikkeitä. Toisin kuin menneisyyden demokraattiset liikkeet ne evät suuntaudu ainoastaan feodalismia, vaan myös kapitalististen monopoliin harjoit-

tamaa sortoa vastaan. Tällaisia liikkeitä ovat: rauhanliike, taistelu kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta, taistelu taantumusta ja fasismia vastaan, valtiollisen demokratian puolesta. Niihin kuuluvat myös sivistyneistön humanistiset liikkeet, sen esiintymiset kulttuurin puolustamiseksi, taistelu työtätekevien etuja vastaavan kapitalististen monopoliin kansallistamisen puolesta, taistelu naisten ja nuorison oikeuksien laajentamisesta sekä laajojen kansanjoukkojen muista monopoliin herruuden oloista ajankohtaisiksi tulleista vaatimuksista.

Ilmeistä on, että nämä vaatimukset eivät ole sosialistisia, vaan yleisdemokraattisia. Meillä ei ole kuitenkaan enää syytä pitää niitä porvarillis-demokraattisina, sillä ne suuntautuvat välittömästi porvariston hallitsevaa osaa vastaan. Niitä ei voi tyydyttää porvarillinen demokratia, vaan kansan etuja puoltava uudentyypinen demokratia.

Taistelulla sellaisten demokraattisten vaatimusten puolesta on suuri *itsenäinen merkitys* laajoille kansankerroksille ja erityisesti työväenluokalle. Onhan selvää, että esimerkiksi taistelu rauhan puolesta, atomisodassa tuhoutumisen uhkaa vastaan on meidän päivinämme taistelua koko edistyksellisen ihmiskunnan erään tärkeimmän tavoitteen puolesta. Sama koskee myös taistelua taantumuksen ja fasismiin hyökkäystä vastaan sekä taistelua siirtomaasortoa, vuosisatamme häpeää, vastaan. Myös muut aikamme demokraattiset liikkeet ovat tulleet kansoille elintärkeäksi välttämättömyydeksi.

Suuren itsenäisen merkityksen omaavien liikkeiden kehitys asettaa luonnollisesti työväenluokalle kysymyksen näiden liikkeiden suhteesta sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Lahkolaisittain ajattelevat ihmiset esittivät aikoinaan arveluja: eivätkö demokraattiset liikkeet haittaa tätä taistelua, eikö olisi parempi keskittää kommunistisen liikkeen taisteluvoima yksinomaan porvariston valtaa vastaan, proletariaatin diktatuurin puolesta?

Jo Lenin osoitti, että imperialismiin aikakaudella kehittyviin porvarillis-demokraattisiin liikkeisiin kohdistuvat mainitunlaiset epäilyt ovat perusteettomia. Hän osoitti, että tuollaiset liikkeet eivät tällä aikakaudella ole haitta, vaan päinvastoin yksi niistä teistä, joita myöten joukot siirtyvät taisteluun sosialismin puolesta. On täysi syy pitää pätävänä tätä johtopäätöstä varsinkin nykyajan demokraattisiin liikkeisiin nähden. Ne eivät heikennä, vaan lujittavat työ-

väenluokan asemia taistelussa sosialismin puolesta. Lujittavat ensiksikin sillä, että menestykset ja voitot taistelussa valtiollisen demokratian, rauhan, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin yms. puolesta luovat suotuisemmat poliittiset olosuhteet taistelulle sosialismin puolesta. Toiseksi taistelu yleisdemokraattisten etujen puolesta heikentää taantumuksellista porvaristoa, koska se suuntautuu monopoleja, kapitalismin päävoimia vastaan. Kolmanneksi taisteltaessa tällaisista ajankohtaisista työtätekevien eduista voidaan helpoimmin nostattaa ja liittää hyvin suuret kansanjoukot taisteluun hallitsevaa kapitalismia vastaan, saada aikaan vankka liitto niiden ja työväenluokan kesken, hankkia arvovaltaa, jota työväenluokka ja sen vallankumouksellinen etujoukko tarvitsevat voidakseen astua kansanjoukkojen johtoon. Neljänneksi taistelu yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta on työtätekeville hyvä poliittisen järjestäytymisen, yhteenliittymisen ja karaistumisen koulu. Se saa joukot ymmärtämään, mikä merkitys on kysymyksellä vallasta, siitä, kenen käsissä valtio on. Ja tähän on sosialistisen vallankumouksen pääkysymys.

Kaikki tämä vaatii tekemään johtopäätöksen: imperiaalismin ja monopolistista porvaristoa vastaan suuntautuva demokraattinen joukkoliike liittyy nykyään yhä kiinteämmin sosialismin puolesta käytävään taisteluun. Se on tärkeä muoto joukkojen siirtymisessä sosialistisen kumouksen tielle joko välittömästi tahi sellaisen monopolisminvastaisen demokraattisen vallankumouksen vaiheen kautta, johon tuo kansanliike saattaa johtaa.

Osallistuessaan taisteluun yleisdemokraattisten vaatimusten puolesta kommunisti ei tietenkään unohda työväenliikkeen lopullisia päämääriä. Mutta tämä ei tee hänestä vähemmän päättävää ja uhrautuvaa taistelijaa kansanjoukkojen välittömien etujen puolesta, sellaisten vaatimusten kuin rauhan, demokratian, kansallisen riippumattomuuden ja suvereniteetin puolesta. Ei läheskään jokainen demokraatti ole sosialismin kannattaja. Mutta jokainen tietoinen sosialismin puolesta taistelija on työtätekevien kaikkien demokraattisten oikeuksien johdonmukainen puolestaja.

Uusia mahdollisuuksia sosialistiselle liikkeelle avaa myös se seikka, että edellä mainitut nykyajan kapitalismin kehitystendenssit luovat objektiivisia edellytyksiä yhä suuremmalle proletariaatin luokkaliittojen laajenemiselle sen

taistelussa sosialismin puolesta. Kysymys on siitä, että taloudelliset ja poliittiset elämänehdot sysäävät aikaa myöten yhä uusia kansankerroksia päättävään taisteluun hallitsevaa porvaristoa vastaan. Tästä »pitävät huolen» itse monopolit, jotka taantumuksellisella politiikallaan nostattavat itseään vastaan yhä laajempia kansanjoukkoja.

Mutta työväenliike ei saa odotella huolettomana, kunnes uudet liittolaiset yhtyvät siihen itsestään. Jotta kaikki hallitsevaan kapitalismiin tyytymättömät siirtyisivät sosialismin puolelle, jotta toisten kansankerrosten vaistonvarainen oppositio kapitalismia vastaan muuttuisi niiden tietoiseksi taisteluksi *sionalismin puolesta*, täytyy työväenluokan ja sen puolueiden taistella ja työskennellä paljon niin poliittisella ja organisatorisella kuin myös ideologisella alalla.

* * *

Tarkasteltuamme nykyajan kapitalismin kehityksen perustendenssejä voimme tehdä johtopäätöksen, että nykyajan kapitalismilla samoin kuin viime vuosisadankaan kapitalismilla ei ole vähäisintäkään taipumusta kasvaa »itsestään» sosialismiksi. Päinvastoin, hallitsevat kapitalistiset monopolit tekevät kaiken voitavansa estääkseen sosialismin voimien lujittumisen, ehkäistäkseen sen voiton. Mutta »historian viekkaus», sen dialektiikka on siinä, että valtiomonopolistinen kapitalismi omia etupyyteitä tavoitellessaan myötävaikuttaa tahtomattaan *aineellisten edellytysten* luomiseen sosialismin rakentamiselle. Kuten tunnetaan, Lenin kiinnitti erikoista huomiota tähän seikkaan. Hän kirjoitti: »Valtiomonopolistinen kapitalismi on mitä täydellisintä sosialismin *aineellista* valmistelua, siihen johtava *eteinen*, historian portaiton se askelma, jonka sekä sosialismiksi nimitetyn askelman välissä *ei ole mitään väliaskelmia.*»

Todellakin, ottakaamme esimerkiksi seuraava tosiasia: valtiomonopolistinen kapitalismi ajaa tuotannon keskityksen sellaiselle asteelle, että pelkän monopoliyhtymien omaisuuden kansallistamisen seurauksena kehittyneimmissä kapitalistisissa maissa 60—70 prosenttia ja enemmänkin yhteiskunnallisesta tuotannosta muutetaan heti koko kansan omaisuudeksi.

Näin on aineellisen, taloudellisen puolen laita. Joka luo-

lee, että sosialismi voidaan rakentaa välittömästi näistä aineellisista edellytyksistä jättämällä kapitalismin herruus eheäksi ja koskemattomaksi, hän pettää itseään ja muita. Kehittyköötpä sosialismin aineelliset edellytykset kuinka tahansa, valtiomonopolistinen kapitalismi voi »muuttua» sosialismiksi, kuten Lenin tähdensi, vain »vallankumouksellisessa tilanteessa, vallankumouksen aikana». Korostamme, että sosialistinen vallankumous, tapahtukoon se missä muodossa tahansa, *rauhanomaisessa* tai *ei-rauhanomaisessa*, alkaa välttämättä vallan siirtymisestä kapitalistiluokan käsistä työväenluokan, työtätekevien käsiin.

Kuten olemme nähneet valtiomonopolistinen kapitalismi yrittäessään turhaan kukistaa kommunistista työväenliikettä tehostamalla poliittista sortoaan, sysää samalla vastoin tahtoaan yhä suurempia kansanjoukkoja taisteluun omaa herruuttaan vastaan. Kapitalismin uumenissa vaikuttavat sisäiset yhteiskunnalliset voimat, jotka vastustamattomasti vetävät ihmisyyhteiskuntaa sosialismia kohti, kasvavat ja kehittyvät edelleen. Imperialistisen leirin ulkopuolella tapahtuvat muutokset antavat näille voimille tuntuvaa virikettä. Tarkoitin ennen kaikkea sitä tosiasiaa, että sosialistinen maailmanjärjestelmä on olemassa ja vahvistuu jatkuvasti. Tämä seikka tarjoaa kaikille kansoille uusia suuria mahdollisuuksia sosialismin puolesta käytävää taistelua varten. Mikä on tämän järjestelmän periaatteellinen merkitys maille, jotka ovat jo lähteneet tai lähtevät tulevaisuudessa sosialismin tielle?

Ensiksikin se, että sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo tekee *taloudellisesti mahdolliseksi sosialismin rakentamisen jokaisessa maassa* riippumatta siitä taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kehitystasosta, jonka se on saavuttanut vallankumoukseen mennessä. Onko tarpeen puhua siitä, kuinka tärkeätä tämä on? Asuuhan ihmiskunnan enemmistö tänäkin päivänä taloudellisesti vajaakehittyneissä maissa. Jos sellaisten maiden täytyisi taistella edistyksen puolesta yksinään, niin kuinka paljon niiden kansojen olisikaan kestettävä kapitalististen suhteiden kehityksestä aiheutuvaa hätää ja kärsimyksiä! Sosialistisen maailmanjärjestelmän olemassaolo tarjoaa näille maille mahdollisuuden voittaa aikaa ja pelastaa niiden kansat monilta kärsimyksiltä; ne saavat mahdollisuuden sivuuttaa kokonaisen historiallisen vaiheen ja siirtyä suoraan sosialismiin.

Sosialistisen maailmanjärjestelmän periaatteellinen mer-

kitys on toiseksi siinä, että se takaa jokaisen siihen kuuluvan maan turvan imperialismiin leiriltä. Tämä seikka tekee *poliittisesti mahdolliseksi sosialismin rakentamisen jokaisessa maassa* riippumatta sen koosta, väkiluvusta ja puolustusvoimista. Tällä seikalla on erityinen merkitys pienille maille, jotka eivät omin voimin pystyisi milloinkaan suojaamaan sosialistisia saavutuksiaan imperialistien hyökkäyksiltä. Minkään sosialistiseen leiriin kuuluvan valtion rajojen turvallisuutta ei tietenkään takaa imperialistien »hyvä tahto», vaan se vakuuttava tosiasia, että imperialistisen hyökkäyksen sattuessa ovat kaikkien muiden sosialististen maiden monimiljoonaiset kansat valmiit tulemaan tämän valtion avuksi. Painakoot herrat imperialistit mieleensä tämän totuuden! Älkööt unohtako sitä myöskään Länsi-Saksan militaristit, jotka jälleen ruokkivat maassaan fasistista petoa!

* *
*

Olemme siis päättäneet pienen retkemme lähitulevaisuuteen, ja palaamme sieltä takaisin täynnä reippautta, optimismia ja varmoina edistyksellisen ihmiskunnan suuren asian, sosialismin ja kommunismin asian oikeudesta ja lopullisesta voitosta. Riemun tunteet eivät tuudita meitä kommunisteja. Ne päinvastoin herättävät meissä entistä suurempaa tarmoa ja aktiivisuutta, lujaa tahtoa työskennellä ja taistella oman kansamme ja koko työtätekevän ihmiskunnan hyväksi. Ja se on tärkeintä. Muistakaamme, mitä Lenin piti marxilaisuuden voitokkaan opin tärkeimpänä erikoisuutena. Hän kirjoitti, että marxilaisuus eroaa kaikista muista sosialistisista teorioista siinä, että täydellinen tieteellinen selvyys objektiivisen asiointilan ja objektiivisen kehityskulun erittelyssä yhtyy siinä erinomaisella tavalla sen seikan mitä päättävimpään tunnustamiseen, mikä merkitys on joukkojen vallankumouksellisella energialla, vallankumouksellisella luovalla työllä ja vallankumouksellisella aloitteella — ja tietysti myös yksityisillä henkilöillä, ryhmillä, järjestöillä ja puolueilla, jotka osaavat löytää ja toteuttaa yhteyden tiettyihin luokkiin. Siinä on asian ydin. Vallankumouksellinen energia, luova työ ja aloitteellisuus, joista Lenin puhui, esittävät ehdottomasti yhä ratkaisevampaa osaa kaikissa tulevissa historian käännekohtissa.

Historian lait pysyvät epäilemättä liittolaisina vastaisuudessakin. Meistä itsestämme, kaikkien maiden kommunistisista ja työväenpuolueista riippuu, kuinka menestyksellisesti näiden mahtavien liittolaisten voima tulee käytetyksi.

Aikakauslehti »Problemy mira i sotsializma», 1960, n:o 4

**Suomennos otettu kirjasta
O. W. Kuusinen. Suuri vuosisatamme.
Suomen Kommunistinen Puolue,
Helsinki 1961**

**Tarkistettu venäjänkielisen tekstin
mukaan**